СЕРБСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.

Излазе наше Новине сваке седмице двапутъ а С. Н. Листъ по еданпутъ.

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод. ценомъ 5 ф. среб.

ГОД. III. ПЕШТА, Четвертакъ 22. Феѵр. 1840. ЧИС. 14.

УНГАРІЯ.

Изъ Срем. Карловаца одъ 15. Фебр. ово намъ пишу: Будући да се у Пожуну діетална совѣтованя тако окрећу, да ће се скоро и у Табли великаша и о нашимъ гдикоимъ народнымъ стварма речъ повести то Ньова Ексцел. Гднъ АЕпкпъ и Митрополитъ о томъ извѣщенъ по свагда будной своіой за обштенародно благо ревности идуће Субботе т. е. 24-огъ т. м. на Діету одлази. Боже дай му срећанъ путъ и срећанъ и благимъ намѣреніяма и предпріятіяма напредакъ!

У засѣданію долнѣ Табле 9 (21) Фебр. слѣдуюћа дѣла су се предузела:

I. Соборно упутствіе за садашнѣ ставлянѣ у воинство момака. Чинови Кралѣвине за тога олакшанѣ мысле, да се ове уредбе учине. I. Ставлянѣ то да чрезъ вученѣ коцке (Loos) быва; и зато: 1 Надлежателства чрезъ цѣли сходніе и по понятіяма народа удешене такве прогласе, коє су надлежећи чиновницы и духовни пастыри скуплѣной обштини и обширніе іоштъ протолковати дужни, да обытателѣ извѣсте о томе: да су ове уредбе управъ на ньино собствено добро и олакшанѣ, и на то, да они ову свою ни у комъ случаю не обходиму дужность колико лакше, блажіе и съ манѣ трошка изпунити могу. 2. Нуждно ће быти, да надлежећи обшти чиновницы съ призрѣніемъ на оне, кои се одъ рекрутства законно изузимаю, овоме подпадаюће остале момке редовно и са спаія, ако участія узети желе, утицанѣмъ попишу. 3. По томъ да се за вученя коцке рокъ опредѣли, па коє пописани момцы да доћу, пакъ вученя она предъ лицама, коя се одъ надлежателства буду одредила и предъ мѣстнимъ поглаварствомъ на за то пристойномъ месту съ найвећомъ явностію да се учине. 4. У судъ среће съ числама означени толико цедуля нека се баце, колико се момака у месту пописало, коє кадъ буде, момцы нека вуку коцке, пакъ онай, кои є съ 1-имъ числомъ означену коцку извукао, нека се прегледи, и ако се нађе да є способанъ, нека се воинству преда, ако пакъ ни є способанъ, то нека се узме онай момакъ, кои є коцку съ 5-имъ числомъ извукао, и на овай начинъ по текућемъ брою коцка дотле нека се поступа, докъ се не стави онолико момака, колико є одъ надлежеће власти на такву обштину порезано. 5. Тако чрезъ вученѣ коцке у войнике ставлѣнѣ момке сасвимъ свободне и дично ћеду пратити мѣстни поглавари на место войничкогъ прегледа и ассептираня. 6. Само тѣла прегледанѣ не у самоћи него предъ надлежећимъ обштимъ чиновникомъ да быва. 7. Момакъ, кои є у попись ставлѣнъ, пакъ ни є дошао, да коцку вуче, већъ збогъ тога, како се ухвати, да се у войнике да; а кои є премда вукао коцку, али побегао, такође да се ухвати и у войнике стави, и то не на 8 него на 10 година; ако бы се пакъ нашло, да су овакви момцы за войнике неспособни, то да се одъ надлежеће власти строго казне, коє и опредѣленимъ у 1-ой точки начиномъ предъ обштиномъ разгласити треба. — 8. Да бы се такви бегунцы лакше ухватили, имена и лична описанія имъ ћеду се не само у надлежећимъ областима него чрезъ разписе Кр. Намѣстногъ Совѣта по целой Кралѣвини прогласити. — 9. Кои се момцы на путу, у трговини или другой радньи у време вученя коцке кодъ куће не быти догоде, за ньи отцеви или ближньи сродницы ћеду вући коцке. — II. О момцыма, кои се изузимаю; Свакій, кои є подъ данакъ (контрибуцію) записанъ, тай и рекрутству подлежи. Изузимаю се: а). Старешина куће, и къ томе за обдржаванѣ фамиліе нужданъ еданъ мужъ или момакъ. б) Изузимаю се вообште и они, кои се съ ученѣмъ и наукама баве, или у врховнымъ школама изображени художницы; али овамо не разумеваюћи оне, кои су свой путъ ученя прекинули; — кои пакъ иначе честито художество или занатъ ради, осымъ ако бы на обстоятелства места гледаюћи нужде га было, такође не ће се изузимати. в). По смыслу закона вообште изузимаю се праве на годину погоћене, сталне и само за послове свои господара потребне и стоеће слуге племића (немеша). Али ако бы се искусило, да при приближуюћемъ се рекрутираню овоме подпадаюћи момцы, само да у войнике даванѣ избегну, у онакву службу стаю, такве наимаюћи благородни ако лепимъ не бы хтели, и моћніимъ средствама да се одъ надлежећи власти примораю, да ій издаду. 2) Они, кои преко целе године у рудокопма раде, пакъ за то и одъ данка се освобоћаваю. д). На последку сви одъ 18 година млаћи и одъ 32 старіи. — III. Скитнице, кои нигди сталногъ обиталишта не маю, а) ако се безъ путногъ писма нађу, за

ону область се даю у войнике, у коіой се нађу, области пакъ, подъ кою таквый можда припада, пакъ се одтудъ само да рекрутство избегне, уклоніо, остає право искати га себи; б). а кои съ путнымъ писмомъ ради службе, изъ єдне области у другу прелазе, као и занатлійски момцы, кои до опредѣлени година съ путнимъ писмомъ странствую, одъ области, гди се баве, нити се могу хватати ни у войнике давати. IV. Кои а) побегну предъ време ставляня момака, већъ збогъ тога да се у рекруте одреде, и чимъ се нађу, да се воинству предаду; б). кои бы у войнике ићи мораюћегъ момка ставлѣню противстао, ако є племићъ фишкалной акціи да се подвргне, и ова парница за єданъ судова рокъ да се пресуди, у войнике пакъ одређеный да се властномъ силомъ, коя ће се изъ главне скупштине Комитата одредити, одведе. (Заключеніе слѣдує).

II. Порука ЧЧ-а и РР-а о народной банки, за кое планъ изпословати, да се одборъ єданъ земальскогъ собора одреди.

III. Предложенѣ закона, коимъ да се унгарски рудокопни седамъ градова руднички судови устроє; и на место садашньи судова 1. и 2. да се руднички судіе (judices montani seu montium magistri) установе, и на мѣстни седамъ св. кр. руднички градова совѣти сєдине. 3. и 4. Свакій одъ ови градова имено совѣтъ и рудокопске части имаюћи грађани да свободно бираю своє судіе и по начину градски совѣтника заклиню ій. 5 и 6 Рудничко управителство са грађанскимъ на ново да се союзи. 7. и 8. Мѣстногъ рудничкогъ судіе посао да буде: за майдана, коє руднички грађани и други жительи кралѣвине узишту, обдѣлаванѣ нуждна одобреня на доходке и у случаю нужде и продуженя (moratorium) давати; манѣ рудничке распре, непослушности случаєве, и личне заваде између радина устмено разправляти и пресуђивати, о свима оваквимъ заключеніяма своимъ протоколлъ водити, пакъ градскомъ совѣту извѣстія давати, а стране, коє са судомъ нѣговимъ не бы задовольне быле, могу пре извршеня (intra dominium) на судъ градскогъ совѣта позвати се, (appellare). 9). Распре о самимъ рудокопма и ови законнимъ приходма између господара майдана самъ совѣтъ и то пре свію други грађански парница и дѣла да пресуђує, пакъ одъ нѣга аппеллата пре извршеня да се на Кралѣвску, а одъ ове на Седмоличну Таблу дає. 10) Рудничка изтраживаня као и право и приходе рудокопства искаюћа писма, рудничка подареня и одобреня као и све предмѣте свои судейски рачуна уводит' ће рудничкій судія у особену кньигу, пакъ сваке седмице ій приявити градскомъ совѣту, а свакогъ месеца преписане поднети каммералногъ рудничкомъ Графу, и преко нѣга путемъ Высокосл. Каммере Нь. Кр. Величеству. 11) И Рудничкимъ грађаномъ и рудокопа господарма и радинма одъ рудничкогъ судіе и градскогъ совѣта правосудіе безплатно ће се отправляти, нити за судейске рачуне нити за или и какво рудничко одобренѣ што плаћати. 12.) Ако бы се или рудничкій судія или цео градскій совѣтъ у комъ дѣлу по закону за интерессиратогъ сматрао пакъ судити не бы могао, то да се такво сосѣдногъ рудничкогъ града судіи или совѣту пошлѣ, да пресуди.

IV. Предложенѣ закона, коимъ да се и у обштинама Окружія Языгіе и Куманіе уведе и равномѣрна деоба (commassatio et proportio) земаля, коє да се учини, 1) како землѣ искаюћи жительи то захтеваю, особито ако они, кои то захтеваю землѣ, провазилазе полу целогъ поля, коє се делити има. 2. Ако пакъ то желећи жителя землѣ поне ⅕ поля чине, они дасе къ Окружію обрате съ молбомъ, и одтудъ да се одборъ одреди, кои ће найпре гледати као помирителный судъ да и остале жителѣ къ тому приволе, а кадъ то не узможе, деобу желећи число и землѣ ньине количество пописати пакъ Окружію представити, да се чрезъ надлежећій судъ исканѣ ньино и сва о томъ пытаня рѣше. 3). За ключъ соразмѣрне деобе служит' ће свакога садашнѣ земльиште. 4). Трошкови премереня да се изъ обштинске кассе напредъ намире, пакъ после свакій по томъ, колико землѣ има, да врати.

V. Предложенѣ закона, коимъ се наредба чл. 33: 1836 како на све племиће кралѣвства и грађане св. кр. градова тако и на добра имаюће (possessionatus) жителѣ Окружія Куманіе и Языгіе простире.

СЕРБІЯ.

Изъ Цариграда одъ 5. Феб. р. являю Свеобще Новине: Князъ Михаилъ Обреновичь одлази ови дана изъ Цариграда. Онъ бяше одъ Порте съ отликованѣмъ предусретанъ, коє довольно показує, да она брыжльиво гледа, да нѣгову привржeность себи утврди. — У истимъ Новинама са србске границе одъ 11. Фебр. р. налазе се слѣдуюће вѣсти, коє премда и саме по себи показую се, изъ каквогъ мутногъ извора изтичу, и колико су претеране и неосноване, и мы за такве у толико више ій признаємо, што нашъ, обично добро извѣштеный, Г. Коррешпондентъ ништа таквогъ ни наговѣстіо ни є: то опетъ знаня ради, и да бы се видило, шта износе духови, кои србско напредованѣ прекимъ окомъ гледе; истимъ вѣстма овде се места дає. Оне гласе: „У Сербіи се много говори о бунту єдномъ, кои є садашнѣмъ привременомъ Владѣнію противна партая сковала, и когъ є намѣра была, младогъ Княза Михаила при повратку изъ Цариграда, кадъ у Сербію ступи, сбацыти, у Крагуєвацъ одвести и приморати, да тамо столицу своги Владѣнія установи, органическій уставъ укине и т. д. Владѣніє є све краєве ови сплет-

ка' ухватило, и коловоће су већ подъ затворомъ. Явный миръ и редъ покрай свію ови бунтовни гласова ни є се ни за єданъ часъ узмутіо."

РУССІЯ.

Съ границе Польске одъ 15. Феб. пишу. Што се годь противно являло, извѣстно є, да се оружаня у Руссіи непрекидно чине и да у овомъ часу већъ войска одъ више него 100.000 войника разногъ реда около пристаништа црногъ мора стои. Є ли та само за Стамбулъ и Натолію опредѣлена или хоћеду и за друге можне заваде, да довольно у преправности буду, за садъ да оставимо, толико є извѣстно, да у Руссіи а особито у войсцы држе, да ће морати рата быти. Што французске и по ньима друге Новине по свету разгласише о созаклетію у С. Петрбургу, то су разсуђујући съ правомъ, као измышлѣно означили. И одкудъ садъ да се у внутрености Руссіе бунти роде, гди ли да созаклетіе какво свогъ основа има? Царъ Никола є у своомъ пространомъ царству сасвимъ у любови кодъ народа, и онъ є, може се рећи, кумиръ свогъ народа, єръ онъ є душомъ и срдцемъ руссъ, и гове народномъ осећаню, како и гди само може; при томъ обдржава привилегіе благородства у целости и съ тымъ привржeность выши редова утврђує, кои врло добро знаду, да они ни подъ каквимъ Владѣніемъ не могу болю судбу добыти, него што подъ садашньимъ своимъ Царемъ имаю. У Французской произлазе бунтовни грчеви понайвише одъ раздражиме многобройне среднѣ классе, но у Руссіи те классе народа іоштъ скоро посве нема. Двоє є особито, што приноси найвише, да се любовь Цара разпростире и утврђує кодъ народа: прво што онъ русскій єзыкъ найволе, комъ све већу важность како у обхоћеню тако и литерарну прибавля, съ чимъ заєдно и досадъ у Руссіи тако разпростртомъ али правомъ руссу мрзскомъ туђелюбію ограду полаже, наравно понайвише са штетомъ немачкогъ и польскогъ єзыка, кои се све већма стеснюю; а друго нѣгова привржeность къ старой православной цркви, коіой є и садъ скоро грдну множину уніята повратіо, и коя ће съ временомъ самовладаюћа у великомъ царству быти. Вѣра ова довольно има у внѣшности своіой, да среднѣ изображенъ народъ къ цркви веже, а црква у безусловно одъ главе државе завысећемъ светомъ Синоду признає своє єдино врховно началство.

Новине Новгородске описую црквено торжество, кое се у граду овомъ 30. Ян. држало на славу опетъ сединѣня греко-унитске и православне восточне цркве.

ТУРСКА и ЕГИПЕТЪ.

Цариградъ, 5. Феб. р. Великій Везыръ се одъ болести своє предиже. Све є овде немирно и у неизвѣстности о томъ, шта ће одъ Лондонски уговараня быти. Лордъ Понсонби, има посла, да Порту у нѣнимъ брыгама ублажи и охрабрує. Очевидно се дѣла одъ дана на данъ све већма замршую. Война Русса противъ Хиве, заповести, коє се енглезско-индискимъ воинствама дадоше, да на десномъ брегу Індуса рѣке стану, раздори, кои су се измећу В. Британніе и Хине родили, и кои енглезской трговини на убитакъ а русской на добро служити мораю, жаръ грчке цркве кои се и у Іоніи буди, гди свештеницы при смешанимъ браковма условія са одобренѣмъ Патріарха Цариградскогъ ставляю, коє є повода дало некимъ дипломатическимъ поступцыма последньи дана измећу Л. Понсонби енглезскогъ и Г. Бутеніевъ русскогъ посланика, гласови, кои изъ Аѳине єднако стижу о изпыту жареня „ортодоксіе", (одпре одкрывеногъ созаклетія), теженѣ русскогъ посланика, коє се видило, повѣренѣ и наклоность овде бывшегъ Княза Сербіе себи придобыти, ослаблѣна отношенія Порте къ Молдавіи и Валахіи, непрестанни метежи у албанезскимъ и у горскимъ предѣлма Херцеговине, Журбе у Епиру, Ѳессаліи, Мацедоніи — све ово у єдно скуплѣно задає Порти велике брыге. Къ томе долазе іоштъ оружаня Французске, отважность Мехмед-Аліина, тако да є чудити се, да Порта и досадъ ни є упустила се сама съ ньимъ у погодбе, коє ако се іоштъ догоди, то ће турско царстве упропастити.

Съ турске границе одъ 11. Феб. р. пишу: Пашалуцы Ипекски и Приштински у горньой Албаніи устали су противъ Порте. Повода томе, види се, да є успѣхъ буне у Призрену, коіой се вароши одпустила пола пореза, кои є досадъ плаћала. Мећу тымъ има, и кои мысле, да зло дублѣ лежи, и да є у свези са онимъ, што се у Аѳини одпре одкрыло. У Босни пакъ и Херцеговини є кодъ турака новый хатти-шериффъ Султановъ незадовольство побудіо, гди іоштъ многи привржeника старогъ яничарства и мухамеданскогъ глуповѣрія налази.

Александрія, 9. р. Феб. Преправляня и оружаня Мехмед-Аліина ни сумняти не даю о новчаной помоћи, кою онъ мора са стране добывати. Последньій паробродъ донесе намъ врло нове гласове изъ Французске. Одъ како є овай дошао, Пашу забрынутогъ видимо, а Консуле В. Британніе и Руссіе радостне. Французскій Консулъ, како є своя писма пріймио, отишао є у дворъ, и као што се чує, изявіо є Вице-Кралю у име свогъ Владѣнія, да се не нада помоћи одъ Французске, ако и далѣ при своимъ претеранимъ захтеваняма остане, коя не ће, да се сбогъ нѣга са свои союзницы завади, и зато да се онъ одрече наслѣдія Сиріе пакъ да се Порти искрено покори и флотту іой врати у Цариградъ. А Мехмед-Али є одговоріо: „Кадъ Фран-

цузска мене оставля, я ћу се самъ противъ Европе борити, моя су захтеваня праведна, Султанъ є самъ то одобріо, зашто хоћеду европейске Силе да наша дѣла замрсе?“ За тымъ є оправіо Вице-Краль єдно писмо французскомъ Владѣнію, коє ће истый пароплов однети. Єднако се све справля и оружа за велике догађає. Свакій данъ доносе бродови топова, ратне потребе сваке струке, и ране у пристаништа Египта и Сиріе. Ибрахимъ Паша утврђує градове на границы.

ФРАНЦУЗСКА.

У Каммери депутирта се предузело 20 Феб. предложенѣ о апанажи Херцога отъ Немуръ. Словослови, кои су записали были, да противъ истога предложеня говоре, одустану одъ свогъ права, пакъ и они, кои су за предложенѣ хтели бесѣдити, тако исто учине, будући да противъ овога нико ни є се дигао. Тако се одма ступи къ даваню гласа, и то, по желѣи веће части членова, сакрывеномъ о томъ найпре: да ли треба дѣло то предузети, и совѣтованя о поединимъ точкама отворити.

За ово предузиманѣ се даду 220 а противъ нѣга 226 гласова и тако буде предложенѣ оно одбачено. Одъ книжице Корменена продало се 50,000 комада. Єданъ данъ пре рѣшенія Каммере изишао є къ ньой іоштъ додатакъ єданъ, као одговоръ на извѣстіе Г. Амилхо. Одговоръ овай, кои цело пытанѣ іоштъ єданпутъ у краткомъ предузима, дає множину нови довода, и одъ свію є Новина осымъ Журнала Дебата и Прессе у изводу сообщенъ. Ту є изложено, да приходи Кралѣви найманѣ 18½ милл. франка на годину износе, а 2 милл. има одъ добара Херцога отъ Аумал', коя до 50 милл. вреде; трошкови да за прошавши 10 година ни су прелазили 12 милл. на годину, и тако се рачуни стецыво му найманѣ на 85 милл. Приватна Кралѣва добра вреде 100 до 120 милл.

Сви министри су дали Кралю прошню, у коіой свой одпустъ ишту, и та є пріимлѣна. О саставу новогъ министеріума говори се много, али се извѣстно іоштъ ништа не зна.

За Херцога отъ Орлеана и Немуръ, чимъ є оно предложенѣ одъ Каммере одбачено, отишао є позывъ, да не иду у Брысселъ, него да се врате натрагъ, и они су већъ стигли у Паризъ. Гласъ є быо и да се женидба Херцога отъ Немуръ прекинула, но садъ се опетъ чує, да то не ће быти, већъ да ће се Херцогу къ месечнимъ 3000 фр. іоштъ додати толико, одъ кои ће онъ покрай свободногъ обиталишта и прихода своє будуће супруге живити, докъ се болѣ не снабдѣ.

ШПАНСКА.

Владаюћа Кральица є 18 Февр. Кортессе отворила, при комъ торжеству є и Кральица Исабелла была. У Мадриду се миръ томъ приликомъ сасвимъ неузмућенъ одржао. — Кабрера є оздравіо, али се іоштъ ни є сасвимъ окрѣпіо.

Изъ Мадрида пише єданъ. За иностранно суђенѣ о шпанскимъ дѣлма нуждно є о предварителномъ єдномъ пытаню разумети се, коє я хоћу овде да изяснимъ. Новіи политицы доводе срећу и несрећу држава одъ видова Владѣнія; ако се у неограничной монархіи немири появе, одма кажу демократе, да є томе самодержавіе узрокъ, узмутили се коя свободніе уставе имаюћа држава, то монархически државоучительи убиточно втеченіе либералисма окрывлюю; предъ они очима революція є нуждно слѣдство самодржавія, а у очима ови свободоумиє води необходимо къ беззаконости (анархіи). И єдни и други иду за своимъ примлѣнимъ мнѣніяма, безъ да бы у дно ствары загледали; пакъ тако се и о Шпаніи чини. Одвратити треба погледъ одъ видова Владѣнія, єръ они не маю те важности, коя имъ се приписує. У Немачкой особито бы морали о овой истини увѣрени быти, гди либерални и самодржавни Владѣнія има, и гди подъ єднима као и подъ другима народи срећно живе. Ни є видъ Владѣнія, по комъ треба судити, но духъ, кои се у употребленю тога познати дає. Ни какавъ видъ владѣнія, ни какавъ уставъ не може сачувати државу одъ политически буря, него защита противъ ови завыси одъ крѣпкогъ држаня свои правила, речи то не чине, него дѣла.

Цена ране у Пешти 3. Март. п. р. Пешт. мер. грош. ВВ.

	найб	сред.	лош.		найб	сред.	лош.
Жито	165	150	142	Зобъ	74	72	68
Наполица	126	120	110	Каша	—	—	—
Ражъ	115	112	106	Кукурузъ	124	122	120
Єчамъ	95	93	90				

СТАНЬ ДУНАВА 1. Март. п. р. 4' 2'' 6''' — 2. '4 4'' 0''' — 3. 4' 2'' 3'''. — 4. 4' 1'' 0'''.

ОГЛАСИТЕЛЬ.

У Н. Саду, кодъ Г. П. Янковића излази диссертація подъ именомъ: „Прегледъ битке косовопольске, и витежског' дѣла Обылићева 15 Юнія 1389. по Р. Х.“ одъ Г. Василія Субботича. Она ће имати до 8. печатаны табака. На краю ће быти додано неколико Диплома одъ бл. памяти Імпер. Австрійског' Леополда I. Народу Србском' даны. Цена є 20 кр. у Сребру. Съ концемъ Марта моћи ће свакій добыти іе.

Мы гледаюћи на друге послове Г. Сочинителя, хитимо свим' ревностным' книжества и народны стварій любительима дѣлце то усерднѣйше препоручити.

Учреди.

Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти, М. Дороѳеє улицы, Nro 20.

У БУДИМУ, писмены Кр. Свеучилишта.